

SUOMEN MUINAISMUISTOYHDISTYKSEN VUODEN 2022 TOIMINTAKERTOMUS

Yhdistyksen tarkoitus

Suomen Muinaismuistoyhdistyksen sääntömääräisenä tarkoituksena on edistää Suomen sekä mahdollisuuksien mukaan muiden kansojen ja alueiden muinaisuutta valaisevaa muinaistieteellistä, kansatieteellistä, taidehistoriallista ja kulttuurihistoriallista tutkimusta, levittää tietoa sekä herättää ja pitää vireillä kiinnostusta kulttuuriperintöön. Yhdistyksen tarkoitus on myös pitää yllä laadukasta julkaisutoimintaa, vahvistaa kriittistä ajattelua ja tarjota kollegiaalisia verkostoja eri sukupolvien välille. Yhdistys toimii jo 150 vuoden kokemuksella, ja on Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsen seura.

Kokoukset ja yleinen toiminta

Yhdistys järjesti vuoden 2022 aikana kuusi jäsenkokousta, joista viisi olivat kuukausikokouksia ja yksi vuosikokous. Kevään kuukausikokoukset järjestettiin kuukauden ensimmäisenä keskiviikkona kello 16.30, helmi-, maaliskuu- ja huhtikuussa, ja toteutettiin poikkeusajan puitteissa etä- ja hybridikokouksina Kansallismuseon auditoriosta käsin. Kevään kuukausikokoukset striimattiin verkkoon ja niistä otettiin tallenteet. Kevään esitelmäsarja *Kalustamalla tilaksi – julkisen ja yksityisen varustaminen* kokosi yhteen erilaisia näkökulmia huoneisiin, tiloihin sisustamiseen ja pohti yksityisen ja julkisen tilan limittäisyyttä.

Esitelmäsarjan avasi 2.2.2022 FT Maija Mäkikalli otsikolla *Laatuhuonekaluja koteihin. Boman, moderni ja suomalaisen huonekalutaiteen murros 1920-luvulta 1950-luvulle*. Väitöskirjaansa pohjautuvassa esitelmässä Mäkikalli tarkastelee turkulaisen huonekaluvalmistajan, Boman Oy:n tuotannon avulla suomalaisen huonekalutaiteen murrosta. Esitelmässä käytiin läpi Bomanin tulkintoja modernista huonekalusta ja kuinka ne muuttuivat vuosikymmenten aikana. Tilaisuus järjestettiin etäkokouksena ja striimausta seurasi 50 laitetta. Lisäksi Mäkikallin esitelmän tallenne julkaistiin Kansallismuseon YouTube-kanavalla. Tallenne oli katsottavissa kaksi viikkoa ja katselukertoja kertyi 112.

Ennen Mäkikallin esitystä Anna Wessman lausui muistosanat edesmenneestä Torsten Edgrenistä. Edgren oli arkeologi ja toimi Muinaismuistoyhdistyksen puheenjohtajana vuosina 1991–1998 ja sen jälkeen työjäsenenä kuolemaansa saakka. Tämän jälkeen yhdistyksen tiedottaja ja varasihteeri Piia Pasanen esitteli Muinaismuistoyhdistyksen uudet verkkosivut sekä *Muikkari* -blogin.

Maaliskuun kuukausikokouksessa 2.3.2022 esitelmöi FT Ville Hakanen otsikolla *Pompejin Forumin kylpylöiden koristelu miehisyyden mittana*. Hakanen käsitteli puheessaan Forumin kylpylöiden veistos- ja reliefikoristeltuja tiloja, joissa vaalittiin ja työstettiin roomalaista ihmisihannetta osallistumalla päivittäiseen kylpyrituaaliin. Esitelmässä pohdittiin, miten Pompejin Forumin kylpylöiden koristelu ja kalustus liittyvät tähän norminrakennustyöhön ja millaista miehisyyttä sekä eroottista toimijuutta ne kylpöijille ehdottivat. Kokous järjestettiin hybridimallina. Paikan päällä osallistujia oli 13 henkilöä ja striimin kautta esitelmää seurasi 31 laitetta. Esitelmän tallenne oli katsottavissa Kansallismuseon YouTube-kanavalla kahden viikon ajan ja sitä katsottiin 58 kertaa.

Huhtikuun kuukausikokouksessa 6.4.2022 puhui Aalto-yliopiston arkkitehtuurin historian ja restauroinnin apulaisprofessori Panu Savolainen otsikolla *Sisustamisen ja arkkitehtuurin välimaastossa*. Savolaisen esitelmässä pureuduttiin siihen, millaiseen vuorovaikutukseen rakennetun tilan ulkoinen ja sisäinen ulottuvuus asettuvat rakennusten suunnittelussa ja käytössä. Esitelmässään Savolainen loi katsauksen kalustamisen ja arkkitehtuurin suhteeseen sekä menneisyydestä että nykyisyydestä poimittujen esimerkkien tuella. Kokoukseen osallistui 12 henkilöä ja esitelmän tallenne julkaistiin Kansallismuseon YouTube-sivuilla. Kaksi viikkoa julkisena ollutta tallennetta katsottiin 46 kertaa.

Syyskauden kokoukset järjestettiin Kansallismuseon Ateljee-tilassa live-tapahtumina 5. lokakuuta ja 9. marraskuuta kello 16.30. Johtokunta päätti, että kuukausikokouksia järjestettäisiin jatkossa neljä kertaa vuodessa, syksyisin lokaja marraskuussa ja keväisin helmi- ja huhtikuussa. Samalla päätettiin, että vuoden aikana olisi yksi teema, joka alkaisi lokakuussa ja päättyisi huhtikuussa. Uusi käytäntö aloitettiin syksyllä 2022, jolloin aloitetun teeman otsikkona oli *Sähköä ilmassa: digitaaliset perintömme*. Teemaan liittyvät kuukausiesitelmät käsittelevät menneisyyttä tarkastelevaa tutkimusta, joka kytkeytyy tavalla tai toisella digitalisaation avaamiin näkökulmiin. Esitelmäsarjassa pureuduttiin digitalisoitumisen näkymiseen arkeologian, kansatieteen ja taidehistorian aloilla niin tutkimuksen kohteissa ja aineistoissa kuin uudenlaisia tutkimuskysymyksiä mahdollistavina välineinä ja menetelminä.

Lokakuun kuukausikokous järjestettiin 5.10.2022 ja esitelmän piti FT Inkeri Hakamies otsikolla *Kun tietokoneet tulivat museoon*. Väitöskirjaansa pohjautuvassa esitelmässään Hakamies käsitteli sitä, kuinka tietotekniikka on muuttanut museotyötä, ja kuinka tietokoneet materiaalisina esineinä ja uusina käytäntöinä ovat istuneet museoihin. Esitelmässä käytiin läpi, millä tavoin museoiden digitalisaation alkutaivalta on muisteltu *Suomen museohistoria* -hankkeen tuottamassa muistitietoaineistossa. Kuukausikokoukseen osallistui 15 kuulijaa.

Marraskuun kuukausikokouksessa 9.11.2022 puhuivat Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) tutkija ja yhdistyksen varapuheenjohtaja FT Johanna Enqvist sekä tutkimusosaston tutkimuspäällikkö Ilona Pikkanen. Esitelmän otsikko oli *Kuvailutiedosta kulttuuriperinnöksi: näkökulmia 1800-luvun kirjemetadataan* ja se käsitteli 1800-luvun kirjekokoelmien luettelointi- ja kuvailutietoja kokoavan monitieteisen tutkimushankkeen valossa digitaalisen käänteen vaikutuksia niin kutsuttuun kulttuuriperintöaineistojen tarkastelemaan ihmistieteelliseen tutkimukseen. Esitelmässä pohdittiin muun muassa, minkälaisia tutkimusmahdollisuuksia kirjeaineistoon kytkeytyvä metatieto tarjoaa ja toisaalta minkälaisia ongelmia metadatan keräämiseen, käsittelyyn ja tutkimukselliseen käyttöön liittyy. Kokoukseen osallistui 14 kuulijaa.

Vuoden 2022 kuukausikokousten yhteydessä jäsenille esiteltiin mahdollisuuksien mukaan uusia julkaisuja ja tiedotettiin ajankohtaisista asioista. Kuukausikokouksissa hyväksyttiin yhteensä neljä uutta jäsentä.

Muinaismuistoyhdistyksen vuosikokous järjestettiin 4.5.2022 lähitahtumana Kansallismuseon Ateljee-tilassa. *Tulevaisuus!* -tapahtuma alkoi kello 16.30 ja ennen varsinaista kokousta kuultiin perinteisen puheenjohtajan esitelmän sijaan kolmen pro gradu -tutkielmaansa valmistelevan maisteriopiskelijan, Hanna Ellerman, Olga Juutistenahon sekä Anna Heikkilän esitelmät. Esitelmien jälkeen järjestettiin paneelikeskustelu ja otettiin vastaan yleisökysymyksiä. Ennen tilaisuutta puhujille ja johtokunnan jäsenille sekä toimihenkilöille esiteltiin Kansallismuseon tornia. Kaikille avoin tilaisuus järjestettiin yhteistyössä Kansallismuseon kanssa ja tilaisuuteen osallistui 23 osanottajaa.

Yhdistyksen toiminnasta tiedotettiin jäsenistölle kirjeitse ja sähköpostitse sekä yhdistyksen uudistetuilla verkkosivuilla. Vuoden 2022 kuukausikokousten luentosarjoja mainostettiin myös jäsenistön ulkopuolelle Facebookissa sekä Kansallismuseon verkkosivuilla ja museon sosiaalisen median viestintäkanavissa. Lisäksi Kansallismuseon tapahtumatuottaja ilmoitti tapahtumista Helsingin Sanomien menovinkeissä. Tapahtumien osallistujamäärät vaihtelivat

riippuen niiden toteutustavasta. Hybridikokousten osallistujamäärät olivat kokonaisuudessaan huomattavasti suurempia siitä syystä, että striimauksen avulla tavoitettiin kuulijoita laajasti eri puolilta Suomea. Poikkeusajan jälkeen yhdistys tahtoi palata livetapahtumiin ja huomattiin, että vaikka striimaus jätettiin pois, livetapahtumien osallistujamäärä ei kasvanut. Liveyleisön vähyys saattoi johtua yhä koronapandemiasta. Kevään luentosarjasta julkaistut videotallenteet toivat esitelmille merkittävästi lisää kuulijoita. Myös vuosikokouksen osallistujamäärä pysyi kohtalaisen pienenä, vaikka kokous järjestettiin lähitapahtumana. Yhdistyksen Facebook-sivulla on 2913 seuraajaa, joten uusia seuraajia on saatu lähes 400 kappaletta. Yhdistyksen Twitter-tilillä on 504 seuraajaa.

Johtokunta kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa, joista kaksi kertaa tavattiin kasvotusten ja kolme kertaa etäyhteydellä ja yksi kokous järjestettiin sähköpostikokouksena (7.–14.12.2022). Lisäksi johtokunta piti toisen lyhyemmän sähköpostikokouksen (5.4.2022), joka liittyi 4.4. pidettyyn varsinaiseen kokoukseen ja jossa hyväksyttiin vuoden 2021 toimintakertomus esiteltäväksi vuosikokouksessa.

Yhdistyksen työjäsenien neuvottelukunnan sääntömääräinen kokous järjestettiin torstaina 28.4.2022 klo 15.30 Kansallismuseossa. Kokoontumisen aluksi tutustuttiin Päivi Roivaisen opastuksella *Toista maata* -näyttelyyn. Kokoukseen osallistui kuusi työjäsentä sekä yhdistyksen sihteeri ja johtokunnasta valittu työjäsenen yhteyshenkilö Ville Hakanen. Työjäsenien koordinaattoriksi oli aiemmin valittu Ildikó Lehtinen, joka esitteli kokouksessa uusiksi työjäseniksi intendentti, FT Frida Ehrnstenia sekä FM Outi Järvistä. Ehdotukset esitettiin toukokuussa vuosikokoukselle, joka hyväksyi ne. Kokouksen päätteeksi keskusteltiin työjäsenien käynnissä olevista ajankohtaisista hankkeista. Tilaisuudessa jaettiin työjäsenille yhdistyksen uusimpia julkaisuja.

Julkaisutoiminta

Vuoden 2022 aikana Suomen Muinaismuistoyhdistykseltä ilmestyi seuraava julkaisu:

Tuulas-Inkinen, Minna: *Tyylin luojat, tunnelman tuojat - Taiteilijatapetit Suomessa 1950-luvulla*. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja, Finska Fornminnesföreningens Tidskrift 126. 220 sivua. Paino: Grano Oy.

Vuonna 2022 Elina Räsänen toimi poikkeuksellisesti *Suomen Museo-Finskt Museum*in vierailvana päätoimittajana, ja hänen johtamansa tutkimushankkeen teemanumero ilmestyy alkuvuonna 2023. *SM-FM*:n uudeksi päätoimittajaksi valittiin Johanna Enqvist. Pia Olsson toimi *Kansatieteellisen Arkiston* päätoimittajana viimeistä vuotta, ja johtokunta valitsi hänen tilalleen kaksi uutta päätoimittajaa Tytti Steelin sekä Maija Mäen. Lisäksi Mika Lavento toimi *Iskoksen* päätoimittajana viimeistä vuotta ja *Iskoksen* uudeksi päätoimittajaksi valittiin Petro Pesonen. Yhdistys kiittää väistyviä päätoimittajia Pia Olssonia sekä Mika Laventoa hienosta ja sujuvasta yhteistyöstä ja onnittelee uusia päätoimittajia.

Kirjasto, julkaisuvarasto, julkaisuvaihdot ja kirjalahjoitukset

Vuonna 2022 yhdistyksellä oli 132 ulkomaista ja 73 kotimaista vaihtosuhdetta. Monografioita luetteloiitiin 125 ja kausijulkaisu vuosikertoja 294. Sekä vaihtosuhteiden kautta että lahjoituksena yhdistyksen kirjastoon saadut julkaisut on sijoitettu Museoviraston kirjastoon.

Suomen Muinaismuistoyhdistyksen julkaisujen päämyyntikanava on Tiedekirja. Tiedekirja myy tieteellistä kirjallisuutta myymälässään, verkkokaupassaan sekä erilaisissa tapahtumissa. Lisäksi yhdistyksen julkaisuja oli myynnissä museokaupoissa (mm. Designmuseossa ja Satakunnan Museossa). Yhdistyksen kirjallisuutta on ollut myytävänä myös erinäisissä tapahtumissa, kuten Sastamalan vanhan kirjallisuuden päivillä.

Yhdistyksen julkaisuja säilytetään Urajärven kartanon tiloissa Asikkalassa sekä TSV:n julkaisuvarastossa Helsingissä.

Talous ja erityishankkeet

Yhdistyksen vakituinen kokoustoiminta, jäsenkirjeiden postitus sekä taloudenhoito ja pankkikulut rahoitettiin pääosin jäsenmaksukertymällä. Jäsenmaksu vuosijäseniltä oli 25 euroa, ainaisjäseniltä 200 euroa ja lahjoittajajäseniltä 500 euroa.

Tieteellisten seurain valtuuskunta myönsi vuodelle 2022 valtionavustusta yhdistyksen julkaisutoimintaan *Suomen Museo-Finskt Museumille* 3500 euroa ja *Iskokselle* 3000 euroa, eli yhteensä 6500 euroa. *Iskoksen* ja *Suomen Museo-Finskt*

Museumin viivästymisten takia myönnetyille apurahoille haettiin käyttöajan siirto vuodelle 2023.

Suomen tiedekustantajien liitto myönsi yhdistyksen julkaisukuluihin yhteensä 2500 euron avustuksen, josta 700 euroa varattiin *Suomen Museo-Finskt Museumin* kannen kuvituksen kustannuksiin ja 1800 euroa *Kansatieteellisen Arkiston* taittokustannuksiin. Avustuksesta käyttämättä jäänyt 785,03 euron osuus palautettiin vuoden päätteeksi.

Lisäksi Suomen tiedekustantajien liitto myönsi yhdistykselle syksyllä 6050 euron suuruisen apurahan yhdistyksen vanhojen julkaisujen digitointiin. Digitointihanke käynnistettiin vuoden 2022 päätteeksi ja se jatkuu vuoden 2023 ajan.

Vuonna 2020 Suomen tiedekustantajilta saadulla 6000 euron apurahalla toteutettu yhdistyksen julkaisusarjojen ulkoasun uudistus tuli päätökseen. Uudistuksesta vastasi Ville Korkiakangas, joka laati hankkeen aikana *SM-FM*, *KA* ja *SMYA*-sarjojen taittopohjat ja kansien uudet tyylit.

Yhdistyksen julkaisuista saatiin myyntituottoa yhteensä 3782,85 euroa. Lisäksi yhdistyksen omistamista Nordean ja UPM:n osakkeista saadut osingot ovat tuoneet hieman lisätuloja.

Yhdistyksen arkistomateriaali, joka sisältää vanhoja jäsenkortteja, pöytäkirjat, tilinpäätökset sekä julkaisutoimintaan liittyvää materiaalia vuoteen 2015 asti on sijoitettu Museoviraston arkistossa säilytettävään SMY:n arkistoon. Uutta yhdistyksen toimintaan liittyvää paperista materiaalia on karsittu ja Museoviraston arkistoon toimitetaan enää vain välttämättömät asiakirjat eli pöytäkirjat ja tilinpäätökset. Muut yhdistyksen toimintaan liittyvät asiakirjat noin vuodesta 2011 lähtien ovat sähköisinä kopioina käytössä Google Drive -palvelussa. Lisäksi samat yhdistyksen asiakirjat on tallennettu varmuuskopioina erilliselle ulkoiselle kovalevyille.

Yhdistyksen toimintaa jatkettiin vuonna 2022 alkuun vielä koronavirusepidemian tuomin rajoituksin, mutta varsin pian voitiin palata lähitapahtumien järjestämiseen. Yhdistyksen toimintaa on kevennetty vähentämällä kuukausikokousten määrää kuudesta neljään. Muikkari-blogi käynnistyi vuonna 2022 ja alustalla julkaistiin kaksi blogikirjoitusta. Suomen Muinaismuistosäätiöltä saadun avustuksen (1000 €) turvin käynnistettiin opiskelijoiden blogikirjoitusten sarja. Tätä hanketta, joka jatkuu vuoden 2023, tuli vetämään HuK Suvi Toivanen.

Vuonna 2022 päätettiin myös aloittaa mentorointiohjelma yhdessä työjäsenten kanssa, dosentti ja työjäsen Ildikó Lehtisen aloitteesta. Työjäsenten joukosta on mukaan ilmoittautunut mentoreita, joille on tarkoitus löytää opis-

kelijoiden joukosta aktorit eli mentoroitavat. Mentorointiohjelmalla toteutetaan Muinaismuistoyhdistyksen tavoitetta huolehtia tieteenalojen jatkuvuudesta ja tieteellisen perinnön siirtymisestä sukupolvelta toiselle. Tarkoituksena on luoda verkostoja niin suomalaiseen kuin mahdollisesti myös kansainväliseen tieteellisen tutkimuksen piiriin. Lehtinen toimii koordinaattorina johtokunnan jäsenen FT Ville Hakasen avustamana. Mentorointipilottiin saatiin avustusta Suomen Muinaismuistosäätiöltä 800 €.

Jäsenistö 2022

Yhdistyksen uusiksi vuosijäseniksi hyväksyttiin 4 henkilöä ja uusia työjäseniä valittiin 2. Yhdistykseen kuului vuoden lopussa 356 jäsentä. Jäsenrekisteristä poistetaan vuosittain henkilöt, jotka ovat jättäneet jäsenmaksun maksamatta kolmena peräkkäisenä vuonna. Johtokunta pohti keinoja jäsenhankinnan tehostamiseksi.

Johtokunta ja toimihenkilöt

Vuosikokouksessa yhdistyksen puheenjohtajaksi kaudelle 2022–2023 valittiin jatkamaan dosentti Elina Räsänen. Johtokunnan jäsenistä erovuoroisia olivat FT Päivi Roivainen ja FT Tytti Steel. Väistyvien johtokunnan jäsenten tilalle valittiin FL Anna-Mari Immonen ja FT Maria Vanha-Similä. Johtokunnassa jatkoivat FT Johanna Enqvist, FT Petro Pesonen, FT Sanna Teittinen sekä FT Ville Hakanen. Uuden hallituksen järjestäytymiskokouksessa johtokunta valitsi varapuheenjohtajaksi Johanna Enqvistin.

Vuonna 2022 yhdistyksen toimihenkilöitä olivat sihteeri FM Tanja Juuri, julkaisusihteeri FM Teemu Väisänen sekä varasihteeri ja tiedottaja FM Piia Pasanen. Yhdistyksen varainhoidosta huolehti tilitoimisto Rantalainen Oy.

Yhdistys haluaa kiittää Päivi Roivaista ja Tytti Steeliä arvokkaasta työstä kuluneina vuosina.

Yhdistyksen tilintarkastajaksi valittiin vuosikokouksessa 4.5.2022 tilintarkastusyhteisö APK Auditing Oy, päävastuullisena HT Aarto Hirvi. Tarvittaessa yhteisö valitsee keskuudestaan varatilintarkastajan.